

KESKKONNAAMET

Kirbu soo hoiuala kaitsekorralduskava 2014-2023

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti tuleviku heaks

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS	5
1.1. ALA ISELOOMUSTUS	5
1.2. MAAKASUTUS	6
1.3. HUVIGRUPID	7
1.4. KAITSEKORD	8
1.5. UURITUS	9
1.5.1 Läbiviidud inventuurid ja uuringud	9
1.5.2 Riiklik seire	9
1.5.3 Inventuuride ja uuringute vajadus	9
2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID	10
2.1. ELUSTIK	10
2.1.1. Kaitsealused ja ohustatud taimeliigid.....	10
2.2. KOOSLUSED	10
2.2.1. Niiskuslembesed kõrgrohustud (6430)	10
2.2.2. Liigirikkad madalsood (7230).....	10
2.2.3. Vanad loodusmetsad (9010*).....	11
2.2.4. Soostuvad- ja soo-lehtmetsad (9080*).....	11
2.2.5. Siirdesoo- ja rabametsad (91D0*).....	12
3. ALA JA SELLE VÄÄRTUSTE TUTVUSTAMINE NING KÜLASTUSKORRALDUS	14
3.1. TÄHISTUS	14
4. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE	15
4.1. TARISTU	15
4.1.1. Tähistamine.....	15

4.2. KAVAD	15
4.2.1. Kaitsekorralduskava uuendamine.....	15
4.2.2. Kaitsekorra muutmine	15
5. KAITSEKORRALDUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE	18
KASUTATUD ALLIKAD.....	19
LISAD	20
LISA 1. VÄLJAVÕTE HOIUALA MÄÄRUSEST JA LOODUSKAITSESEADUSEST	20
LISA 2. KIRBU SOO HOIUALA VÄÄRTUSTE KOONDTABEL	25
LISA 3. KIRBU SOO HOIUALA VEEREŽIIMI EKSPERTHINNANG	27
LISA 4. KIRBU SOO HOIUALA TÄHISTUS	30
LISA 5. KIRBU SOO HOIUALAL VARASEMALT KAARDISTATUD ELUPAIGATÜÜBID.....	31
LISA 7. LOODUSKAITSEALA MOODUSTAMISE ETTEPANEK.....	33
LISA 8. AVALIKUSTAMISE MATERJALID	34
LISA 8.1. KIRBU SOO HOIUALA KAITSEKORRALDUSKAVA KAASAMISE KOOSOLEKU PROTOKOLL.....	34
LISA 8.2. KIRBU SOO HOIUALA KAITSEKORRALDUSKAVA AVALIKUSTAMISE KOOSOLEKU PROTOKOLL	38
LISA 9. NATURA STANDARDANDMEBAASI MUUTMISE ETTEPANEK...41	

Vastavalt looduskaitseaduse § 25. on kaitsekorralduskava hoiualade ja kaitsealade alapõhise kaitse korraldamise aluseks.

Kaitsekorralduskava kinnitab Keskkonnaameti peadirektor. Teave kaitsekorralduskava kinnitamise kohta avalikustatakse Keskkonnaameti kodulehel.

Käesoleva **Kirbu soo hoiuala** kaitsekorralduskava (edaspidi ka *KKK*) eesmärk on:

- anda lühike ülevaade kaitstavast alast (edaspidi *ala*) - selle kaitsekorraldusest, kaitse-eesmärkidest, rahvusvahelisest staatusest, maakasutusest, huvigruppidest ning alal läbiviidavast riiklikust seirest;
- analüüsida ala eesmärke ning anda hinnang iga põhiväärtuseks oleva liigi, elupaiga või väärtuse seisundile;
- arvestades alale seatud eesmärke määrata mõõdetavad kaitse-eesmärgid ja kaitsekorralduse oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks ning 30 aasta perspektiivis;
- anda ülevaade peamistest väärtusi mõjutavatest teguritest, kirjeldada kaitseks vajalikke meetmeid koos oodatavate tulemustega;
- määrata põhiväärtuste säilimisele, taastamisele ja tutvustamisele suunatud kaitsekorralduslike tegevuste elluviimise plaan koos tööde mahu, koha, ulatuse kirjelduse ja orienteeruva maksumusega;
- luua alusdokument kaitseala kaitsekorralduslike tööde elluviimiseks ja rahastamiseks.

Kaitsekorralduskava koostamisel viidi läbi kaks avalikkusele suunatud kaasamiskoosolekut: 24.08.2012 ja 15.11.2012 Laatre Vabaajakeskuses (Pargi 9, Laatre) algusega kell 14.00.

Kava koostamist koordineeris Keskkonnaameti Põlva-Valga-Võru regiooni kaitse planeerimise spetsialist Reet Reiman (tel: 786 8371, 516 0737, e-post: reet.reiman@keskkonnaamet.ee). Kava koostasid Eestimaa Looduse Fondi eksperdid Helen Toom (tel: 5688 0676, e-post: helen@elfond.ee), Liis Kuresoo (tel: 5624 3102, e-post: liis.kuresoo@elfond.ee), Indrek Talpsep (e-post indrek@elfond.ee). Käesolevale kavale on juurde liidetud Marko Kohvi ja Arvo Aljaste eksperthinnang Kirbu soo veerežiimi kohta.

KAITSEKORRALDUSKAVA ON VALMINUD "RIIKLIKU STRUKTUURIVAHENDITE KASUTAMISE STRATEEGIA 2007-2013" JA SELLEST TULENEVA "ELUKESKKONNA ARENDAMISE RAKENDUSKAVA" PRIORITEETSE SUUNA "SÄÄSTVA KESKKONNAKASUTUSE INFRASTRUKTUURIDE JA TUGISÜSTEEMIDE ARENDAMINE" MEETME "KAITSEKORRALDUSKAVADE JA LIIKIDE TEGEVUSKAVADE KOOSTAMINE LOODUSE MITMEKESISUSE SÄILITAMISEKS" PROGRAMMI ALUSEL EUROOPA REGIONAALARENGU FONDI VAHENDITEST.

1. SISSEJUHATUS

1.1. ALA ISELOOMUSTUS

Kirbu soo hoiuala (registrikood KLO2000115) asub Valga maakonnas Karula vallas Kirbu ja Valtina külades. Hoiuala pindala on 67,7 ha, pikkus on ligikaudu 1,2 km ja laius kõige laiemas kohas ligikaudu 900 m.

Kirbu soo hoiuala moodustati 2005. aastal Vabariigi Valitsuse määrusega nr. 311 „Hoiualade kaitse alla võtmine Valga maakonnas“ ning on ühtlasi Kirbu soo loodusala (EE0080475) arvatud Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korraldusega nr 615-k “Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” Natura 2000 loodusala hulka.

Maastikuliselt paikneb Kirbu soo hoiuala Valga nõo lõunaosas Antsla-Valga paikkonnas, mis jääb Karula kõrgustiku maastikurajooni piirile. Maastiku eripära tuleneb peamiselt liustikujää kulutavast toimest jääaegadel, mis valmistas ette nõod hilisemate jõgede ja järvede kujunemiseks, mis omakorda osalesid oluliselt nüüdisaegse reljeefi tekkes. Piirkond, kus hoiuala paikneb, on küllaltki kultuuristatud ja tiheda asustusega voorestatud moreentasandikuline ala. Kirbu soo asetseb ühtlasel madalikul, mis piirneb servadest keskmiselt 1-5 m kõrgemate pinnavormidega. Kirbu soos on valdav männienamusega siirdesoomets, osaliselt esineb alal ka madalsookooslusi. Kaitsealustest taimeliikidest on hoiualal leitud soo-neiuvaipa (*Epipactis palustris*) ja suurt käopõlle (*Listera ovata*), Eesti Punase Raamatu liikidest kolmis-tahuksammalt (*Meesia triquetra*). Hoiualast voolab läbi Vareseoja ehk Varõssõ oja (registrikood VEE1010700), mille valgala pindala on 36,5 km² ja kogupikkus 12,9 km.

Kirbu soo hoiuala ja loodusala kaitse-eesmärgiks on Loodusdirektiivi¹ I lisas nimetatud kaitstavate elupaigatüüpide liigirikkad madalsood (7230)² ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*)³ kaitse.

Hoiuala on elupaikade ja kasvukohtade kaitseks määratud ala, mille säilimise tagamiseks hinnatakse kavandatavate tegevuste mõju ja keelatakse ala soodsat seisundit kahjustavad tegevused. Hoiuala kaitsekord tuleneb otseselt looduskaitseadusest.

¹ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7-50).

² Sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisale.

³ Tärniga (*) on tähistatud esmatähtsad elupaigatüübid.

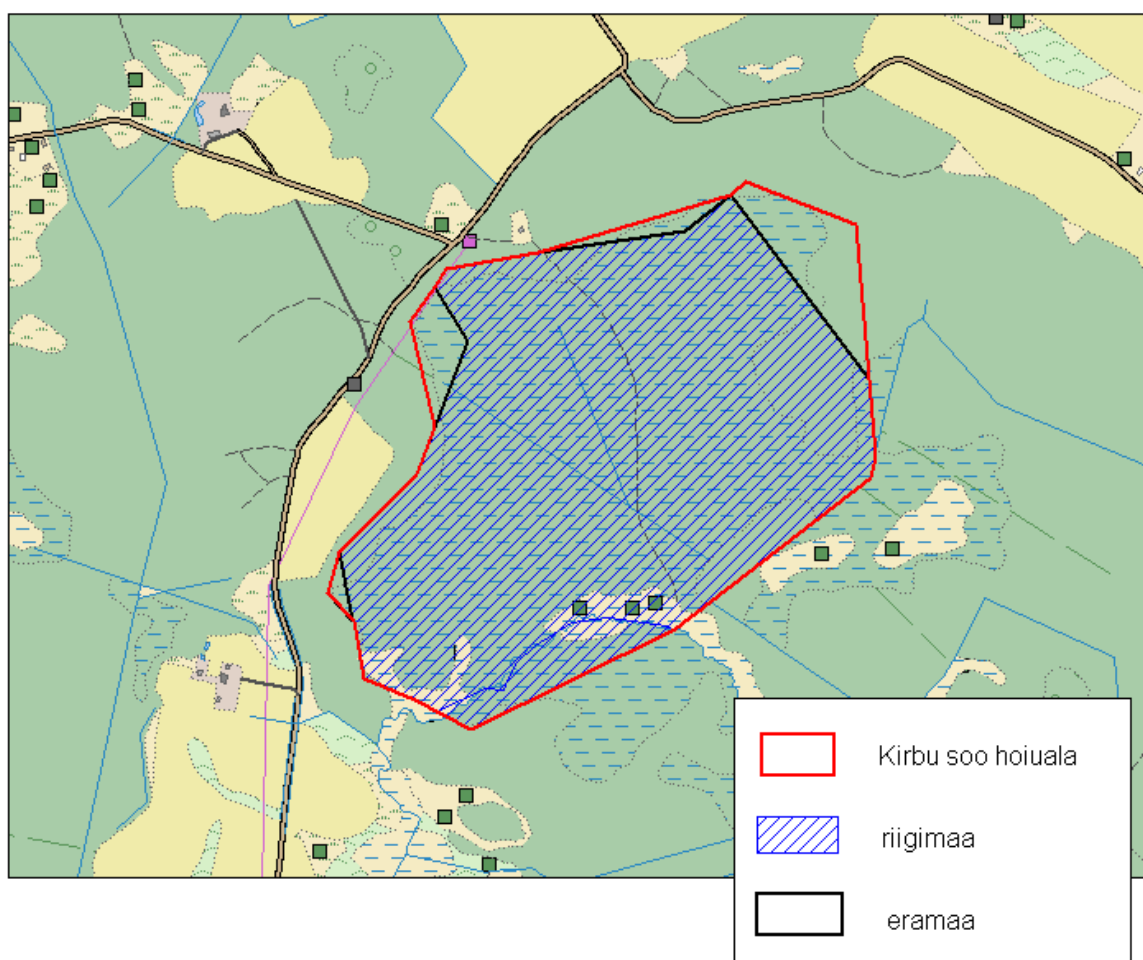
1.2. MAAKASUTUS

Ülevaade Kirbu soo hoiuala maaomandi jaotusest on toodud tabelis 1.

Tabel 1. Kirbu soo hoiuala maaomand

Omandivorm	Pindala (ha)
Riigiomand	61,5
Eraomand	6,2

Valdav osa hoiualast kuulub riigile (61,5 ha), väike osa alast on eraomandis (6,2 ha). Joonisel 1 on toodud maaomandi kaart ja kõlvikuline jaotus Kirbu soo hoiualal.

Joonis 1. Maaomand ja kõlvikuline jaotus Kirbu soo hoiualal

Ülevaade Kirbu soo hoiuala kõlvikulisest jaotusest Eesti põhikaardi järgi on toodud tabelis 2.

Tabel 2. Kirbu soo hoiuala kõlvikuline jaotus Eesti põhikaardi järgi

Maakattetüüp	Pindala (ha)
Madal soo puudega	54,1
Mets	10,9
Madal soo	2,7

Peamine maakattetüüp hoiualal on Eesti põhikaardi järgi madal soo puudega, kokku on seda kaardistatud 54,1 hektaril. Veel on kaardistatud maakattetüüpe mets ja madal soo, kokku vastavalt 10,9 ha ja 2,7 ha.

1.3. HUVIGRUPID

Kirbu soo hoiuala kaitse korraldamisel on oluline arvestada erinevate huvigruppidega. Huvigruppide identifitseerimine võimaldab objektiivselt hinnata olemasolevate ja potentsiaalsete väärtuste kasutamise konflikte ning otsida võimalusi koostöök. Huvigrupid on toodud tabelis 3.

Tabel 3. Kirbu soo hoiuala huvigrupid

Huvigrupp	Huvid seoses Kirbu soo hoiualaga
Keskkonnaamet	Hoiuala valitseja. Eesmärk tagada ala kaitse-eesmärgiks olevate väärtuste soodne seisund. Tagab kaitsekorra rakendamise, aitab koostada ja täita kaitsekorralduskava, hinnata tulemuslikkust ning tutvustada hoiualal leiduvaid väärtusi.
RMK	Metsade majandamine. Hoiuala piiritähiste paigaldaja ja hooldaja, loodushoiutööde läbiviija riigimaal. Aitab kaitsekorralduskava ellu viia.
Keskkonnainspeksioon	Keskkonnavalitsuste õigusrikkumiste ennetamine ning nende avastamisel vastavate meetmete tarvitamine. Aitab tagada kaitsekorra rakendamist.
Kohalik omavalitsus ja kohalikud elanikud	Looduskeskkonna säilimine.
Maaomanikud	Võimalikud huvid metsade majandamisel ja kuivendussüsteemide rajamisel.
Jahimehed	Jahipidamine.
Valitsusvälised keskkonnaorganisatsioonid ja teadlased	Hoiuala väärtuste säilitamine, elustiku ja ökoloogiliste tingimuste uurimine.
Euroopa Liit	Olemasolevate elupaikade soodsa seisundi säilimine.

1.4. KAITSEKORD

Kirbu soo hoiuala ja loodusala kaitse-eesmärgiks on elupaigatüüpide liigirikkad madalsood (7230) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*) kaitse.

Erinevalt kaitsealadest, kus kaitsekorra kehtestab kaitse-eeskiri tuleneb hoiuala kaitsekord otseselt Eesti Vabariigis kehtivast seadusandlusest, eeskätt looduskaitseseadusest. Hoiualade elupaikade ja liikide kaitse tuleneb looduskaitseseaduse § 4 lg-st 3, mille järgi on hoiuala elupaikade ja kasvukohtade kaitseks määratud ala, mille säilimise tagamiseks hinnatakse kavandavate tegevuste mõju ja **keelatakse ala soodsat seisundit kahjustavad tegevused**. Sama seaduse § 32 lg 2 järgi on hoiualal keelatud nende elupaikade ja kasvukohtade hävitamine ja kahjustamine, mille kaitseks hoiuala moodustati ning kaitstavate liikide oluline häirimine, samuti tegevus, mis seab ohtu elupaikade, kasvukohtade ja kaitstavate liikide soodsa seisundi.

Piirangud, mis laienevad otseselt Kirbu soo hoiualale:

Looduskaitseseaduse § 14 lõike 1 järgi ei või hoiualal ilma kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekuta:

- muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja kõlviku sihtotstarvet;
- koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoiminguid;
- kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut;
- anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks;
- anda projekteerimistingimusi;
- anda ehitusluba;
- rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba, ehitusluba või nõusolekut väikeehitise ehitamiseks.

Hoiualal kavandatava tegevuse mõju elupaikade ja liikide seisundile hinnatakse keskkonnamõju hindamise käigus või hoiuala teatise menetlemise korras vastavalt looduskaitseseaduse §-le 33. Looduskaitseseaduse § 33 lõike 1 järgi peab Kirbu soo hoiuala piires asuva kinnisasja valdaja esitama hoiuala valitsejale teatise järgmiste tegevuste kavandamise korral:

- tee rajamine;
- loodusliku kivimi või pinnase teisaldamine;
- veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine;
- biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamine;
- maaparandussüsteemi rajamine ja rekonstrueerimine.

Hoiualal ja ka väljaspool seda kehtib nõue, et loa taotlemisel tegevusele, millega eeldatavalt kaasneb oluline keskkonnamõju hoiualale, on kohustuslik korraldada kavandatud tegevuse **keskkonnamõju hindamine** (KMH). Eeldatava olulise keskkonnamõjuga tegevused ja tegevusvaldkonnad on loetletud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 6 lõigetest 1 ja 2. Kui kavandatav tegevus võib eeldatavalt oluliselt mõjutada hoiualal

kaitstavaid loodusväärtusi, tuleb KMH protsessi kaasata hoiuala valitseja. Hoiuala valitsejaga tuleb kooskõlastada järgmised dokumendid: 1) KMH algatamata jätmise otsuse eelnõu, 2) keskkonnamõju hindamise aruanne ning 3) aruande heakskiitmise otsus ja esitatud keskkonnanõuded.

Hoiualale jääb Vareseoja, mis on registris avalikult kasutatava veekoguna. Oja ümber kehtib looduskaitseaduse § 37 lg 1 punktist 2 tulenev 100 m laiune kalda piiranguvöönd, § 38 lg 1 punktist 4 tulenev 50 m laiune ehituskeeluvöönd ning veeseaduse §-st 29 lg 2 punktist 2 tulenev 10 m laiune veekaitsevöönd.

1.5. UURITUS

1.5.1 LÄBIVIIDUD INVENTUURID JA UURINGUD

Kirbu soo inventeeris 1997. a märgalade inventuuri käigus Jaanus Paal siirdesoometsana ja tunnistas selle kaitset vajavaks alaks. Sood on väärtustatud tema hüdrooloogilise omapära tõttu, maastikulisest seisukohast, ümbruskonna veerežiimi stabiliseeriva/kontrolliva, kompensatsiooni alana ning marja-alana.

2012. aastal viidi kaitsekorralduskava koostamise käigus läbi hoiuala veerežiimi seisukorra inventuur ja koostati vastav eksperthinnang (lisa 3). Eksperthinnangust selgub, et hoiualal puudub vajadus loodusliku veerežiimi taastamiseks, kuna praeguseks on kuivendussüsteemid soos amortiseerunud ning nende kuivenduslik efekt on minimaalne. Kraavid on setet täis, taimestunud ning praeguseks looduses raskesti eristatavad.

Lisaks teostas Erik Leibak 2012. a suvel Vareseoja ümbritsevate madalsoode inventuuri. Inventuuri tulemusel on hoiualale jäävas osas tegemist põhiliselt lammisoo kooslusega ja vähesemal määral liigirikka madalsooga, mis kohati läheb üle madala kasega siirdesooks. 2012. a sügisel täpsustasid Erik Leibak ja Helen Toom ka ala Natura elupaigatüüpe.

1.5.2 RIIKLIK SEIRE

Hoiuala territooriumil ei ole ühtegi riiklikku seirejaama ega seireala.

1.5.3 INVENTUURIDE JA UURINGUTE VAJADUS

Kaitsekorraldusperioodi lõpus tuleb teostada kaitse-eesmärgiks olevate elupaikade kordusinventeerimine hindamaks kaitsekorralduskava edukust (lähtudes Loodusdirektiivi elupaikade inventeerimise juhenditest). Ühtlasi on see alusmaterjaliks uue kaitekorralduskava koostamiseks. Inventuuri eesmärk on hinnata kaitsekorralduse esukust ning elupaikade seisundimuutusi kaitsekorraldusperioodi jooksul.

2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID

2.1. ELUSTIK

2.1.1. KAITSEALUSED JA OHUSTATUD TAIMELIIGID

1997. aasta märgalade inventuuri käigus registreeris Jaanus Paal samblaliigi kolmis-tahuksammal, mis kuulub Eesti ohustatud liikide punase nimestiku ohulähedaste liikide kategooriasse. 2012. aastal registreeriti kaitsekorralduskava välitööde käigus ligikaudu 100-isendiline soo-neiuvaiba populatsioon Vareseoja põhjakalda sookoosluses ning E. Leibaku poolt suure käopõlle esinemine hoiuala edelaosa madal-soo juures.

Alal esinevate kaitsealuste taimeliikide kaitse tagatakse läbi elupaiga/koosluse kaitse.

2.2. KOOSLUSED

2.2.1. NIISKUSLEMBESED KÕRGROHUSTUD (6430)

Niiskuslembeid kõrgrohustuid kasvab Eestis kitsaste ribadena jõgede ja järvede kaldail, kohati ka metsaservades. Omaette kooslustena need niidurivad tavaliselt kaitseväärtust ei oma (Paal, 2004).

2012. a. soode inventuuri käigus registreeris Eerik Leibak hoiualal Vareseoja ümbruses 2,8 ha niiskuslembeste kõrgrohustute elupaiga esinduslikkusega D (väheoluline). Tegemist on Vareseoja lammisoo liigivaese ja roostunud osaga, mis varasemalt on arvatud elupaigatüüpide liigirikkad madal-sood (7230) ja siirdesoo- ja rabametsad (91D0*) koosseisu. Koprad on viinud siin puurinde miinimumini - lehtpuudest on järel vaid tüükad ja okaspuud on kuivanud. Alal kuivenduse mõju puudub. Kaart elupaigatüübi levikuga on toodud lisas 6. Elupaigatüüp ei ole hoiualal kaitse-eesmärgiks ning seda ei ole kavas ka eesmärgiks seada, kuna elupaigatüüp on alal esindatud väga väiksel alal ja väheolulise esinduslikkusega.

2.2.2. LIIGIRIKKAD MADALSOOD (7230)

See elupaigatüüp hõlmab liigirikamat osa madal-soodest, mis enamasti toituvad lubjarikkast põhjaveest. Valitsevad madalakasvulised tarnad ja pruunsamblad, rohkesti leidub lubjalembesid liike, teiste seas käpalisi (Paal 2004).

Natura 2000 standardandmebaasi järgi esineb liigirikka madal-soo elupaika esinduslikkusega A 50%-l Kirbu soo loodusala territooriumist, e 33,85 ha. Liigirikka madal-soo elupaik ei ole Natura elupaikade kaardikihil alal samuti registreeritud siirdesoo- ja rabametsade elupaigast eristatud. 2012. a välitööde tulemusel võib öelda, et liigirikka madal-soo elupaika on looduslal siiski ainult ca 1,2 ha esinduslikkusega B (hea) ning kooslus läheb kohati üle siirde- ja õõtsiksoo elupaigatüübiks (7140). Kaart elupaigatüübi levikuga on toodud lisas 6.

Kaitse-eesmärk

Pikaajaline kaitse-eesmärk (30 a): elupaiga esinemine alal 1,2 hektaril hea esinduslikkusega (B).

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk (10 a): elupaiga esinemine alal 1,2 hektaril hea esinduslikkusega (B).

Negatiivsed mõjutegurid

- Kuivendamine.

Meetmed

- Loodusliku veerežiimi muutmise vältimine nii hoiualal kui hoiuala naabruses teda mõjutavatel juhtudel.

2.2.3. VANAD LOODUSMETSAD (9010*)

Sellesse elupaigatüüpi kuuluvad looduslikud vanad metsad, aga ka hiljutiste põlengualade looduslikult uuenenud noored puistud. Vanad looduspõõsad on just elupaigaks paljudele ohustatud liikidele, eriti sammaltaimedele, seentele ja selgrootutele loomadele (Paal, 2007).

Elupaigatüübi vanad looduspõõsad kaardistasid hoiualal 2012. a kaitsekorralduskava välitööde käigus E. Leibak ja H. Toom. Valdav on siin karusambla kasvukohatüübiga rabastuv mets, kuid paiguti esineb ka sinihelmika kasvukohatüüpi. Tegemist on keskealise kuni vana metsaga, kus raietegevus puudub. Mets piirneb lõunaosas kraaviga, mille mõju on aga pigem nõrk, kuna kraav on taimestunud. Novembrikuise suurvee ajal oli kraavis nõrk vool siiski olemas. Elupaigatüübi esinduslikkust hinnati C-ga (keskmine) ja elupaik esineb alal 1 hektaril. Ohuteguriteks elupaigale on kuivendamine ja metsaraie, mida tuleb vältida. Kaart elupaigatüübi levikuga on toodud lisas 6. Elupaigatüüp ei ole hoiualal kaitse-eesmärgiks ja seda ei ole kavas ka ala kaitse-eesmärgiks lisada. Tegemist on väga väikesel alal keskmise esinduslikkusega esineva elupaigatüübiga.

2.2.4. SOOSTUVAD- JA SOO-LEHTMETSAD (9080*)

Elupaigatüübi puhul esimesel juhul on tegemist varieeruva vanusega madalloometsaga ja teisel juhul keskealise soovikumetsaga (Paal, 2004).

Soostuvate- ja soo-lehtmetsade elupaigatüübi kaardistasid hoiualal 2012. a kaitsekorralduskava välitööde käigus E. Leibak ja H. Toom. Varasemalt oli elupaigatüüp arvatud osaliselt elupaikade 7230/91D0* koosseisu. Elupaigatüüp esineb hoiualal 3,8 ha esinduslikkusega B (esinduslik) ning 2,7 esinduslikkusega C (keskmine). Raiete mõju metsades puudub ning kunagise 50. a taguse kuivenduse mõju on nõrk ja kooslusi ei ohusta. Kaart elupaigatüübi levikuga on toodud lisas 6.

Kaitse-eesmärk

Pikaajaline kaitse-eesmärk (30 a): elupaigatüübi esinemine alal 3,8 hektaril esinduslikkusega A (väga esinduslik) ja 2,7 ha esinduslikkusega B (esinduslik).

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk (10 a): elupaigatüübi esinemine alal 3,8 hektaril esinduslikkusega B (esinduslik) ja 2,7 ha esinduslikkusega C (keskmine).

Negatiivsed mõjutegurid

- Kuivendamine.
- Metsaraie elupaigas.
- Kaitstav elupaigatüüp puudub hoiuala kaitse-eesmärkides.

Meetmed

- Loodusliku veerežiimi muutmise vältimine nii hoiualal kui hoiuala naabruses teda mõjutavatel juhtudel.
- Elupaigas metsamajandusliku tegevuse vältimine.
- Kaitstava elupaigatüübi lisamine hoiuala kaitse-eesmärkidesse.

2.2.5. SIIRDESOO- JA RABAMETSAD (91D0*)

Siirdesoometsad kasvavad tasastel madalikel, olles vaheastmeks madalsoometsade arengul rabametsadeks. Rabametsade pinnamood on raba keskosas kumer või tasane. (Paal, 2004).

Natura 2000 standardandmebaasi järgi esineb siirdesoo- ja rabametsade elupaika esinduslikkusega A (väga hea) 50%-l Kirbu soo loodusala territooriumist e 33,85 ha. Natura elupaikade kaardikihil ei ole siirdesoo- ja rabametsade elupaik liigirikka madalsoo elupaigast eristatud.

2012. a välitööde põhjal võib väita, et põhiosa hoiualast, ca 45 ha, kvalifitseerub siirdesoo- ja rabametsade elupaigatüübiks. Mets on tüübilt varieeruv ja struktuurilt erinev. Koosluse valdavaks peapuuliigiks on mänd. Kohati esineb tihe ja paakspuurohke alusmets. Looduskaitseline koosluse seisundi väärtus on keskmine kuni kõrge, elupaigatüübi esinduslikkus on keskmine (C). Kaart elupaigatüübi levikuga on toodud lisa 6.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk (30 a): elupaigatüübi esinemine alal 45 hektaril keskmise (C) esinduslikkusega.
- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk (10 a): elupaigatüübi esinemine alal 45 hektaril keskmise (C) esinduslikkusega.

Positiivsed mõjutegurid

- Endised kraavid on muutunud looduslikuks ja on praegu looduses raskesti eristatavad ning ei mõjuta oluliselt ala veerežiimi. Soo on võimeline ise taastuma.

Negatiivsed mõjutegurid

- Kuivendamine.
- Metsade majandamine.

Meetmed

- Loodusliku veerežiimi muutmise vältimine nii hoiualal kui hoiuala naabruses teda mõjutavatel juhtudel.
- Elupaigas metsamajandusliku tegevuse vältimine.

3. ALA JA SELLE VÄÄRTUSTE TUTVUSTAMINE NING KÜLASTUSKORRALDUS

Hoiualal puudub külastuskorralduslik taristu , v.a. 1 keskmine tähis. Ala vastu on madal külastushuvi, selle külastamine harv ja juhuslik. Peamised hoiuala külastajad on jahimehed. Hoiuala väärtusi ei ole kavas intensiivsemalt tutvustada ega külastuskorralduslikku taristut arendada, kuna alal puudub külastuse ning loodushariduslik surve.

Visioon

Hoiuala külastuskoormus on jäänud endisele väheintensiivsele tasemele ja seda iseloomustab juhuslikkus ja hooajalisus.

Eesmärk

Kaitsekorraldusperioodi eesmärgiks on hoiuala tähistuse vastavusse viimine tegelike vajadustega.

3.1. TÄHISTUS

Hoiuala on tähistatud 1 keskmise tähisega hoiuala loodeosas (lisa 4). Tähis asub hoiualast väljas metsas ja on halvasti märgatav. Tähis tõstetakse praegusest asukohast umbes 10 m põhjapoole, et see oleks külastajatele märgatav ka vegetatsiooniperioodil.

Meetmed

- Olemasoleva tähise ümbertõstmine
- Tähise hooldus

4. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE

4.1. TARISTU

4.1.1. TÄHISTAMINE

Hoiuala on tähistatud 1 tähisega hoiuala loodeosas (lisa 4). Tähis asub hoiualast väljas metsas ja on halvasti märgatav. Hoiuala vähese külastatavuse ja kohati ka keerulise ligipääsu tõttu ei ole rohkem tähiseid alale planeeritud. Tegemist on II prioriteedi tööga, mille teostajaks on RMK.

4.2. KAVAD

4.2.1. KAITSEKORRALDUSKAVA UUENDAMINE

Kaitsekorralduskava eesmärgid on seatud kümneks aastaks. Kaitsekorraldusperioodi keskel (aastal 2018) ja lõpus tuleb teostada elupaigatüüpide inventuur. Kaitsekorraldusperioodi lõpul tuleb hinnata kava tulemuslikkust ning koostada inventuuriandmete põhjal uus kaitsekorralduskava järgnevas 10-aastaseks perioodiks. Esimese puhul on tegemist on II prioriteedi ning teise puhul I prioriteedi tööga. Mõlema töö teostajaks on Keskkonnaamet.

4.2.2. KAITSEKORRA MUUTMINE

Kaitsekorralduskavaga on tehtud ettepanek moodustada metsakoosluste kaitseks Kirbu soo looduskaitseala ja kehtestada alale kaitse-eeskiri. Kogu ala tsoneerida sihtkaitsevööndisse. Sellega seoses tuleb muuta Natura standardandmebaasi (lisa 9) ja esitada Kirbu soo loodusala kaitse-eesmärgiks elupaigatüüp soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*). Tegemist on I prioriteedi tegevusega, mille teostajaks on Keskkonnaamet.

4.4. Eelarve

Eelarve tabelisse 4 on koondatud eelnevate analüüsidenä esitatud tööd, mis on täitmiseks käesoleva kaitsekorralduskavaga ettenähtud perioodi jooksul.

Tabelis on tegevused jaotatud vastavalt tegevuse olulisusele järgmistesse prioriteetsusklassidesse:

- 1) esimene prioriteet – hädavajalik tegevus, millela kaitse-eesmärkide täitmine planeeritavas ajavahemikus on võimatu, see on väärtuste säilimisele ja toimiva ohuteguri kõrvaldamisele suunatud tegevus; kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks vajalik tegevus;
- 2) teine prioriteet – vajalik tegevus, mis on suunatud väärtuste taastamisele, eksponeerimisele ja potentsiaalsete ohutegurite kõrvaldamisele;
- 3) kolmas prioriteet – soovituslik tegevus ehk tegevus, mis aitab kaudselt kaasa väärtuste säilimisele ja taastamisele ning ohutegurite kõrvaldamisele.

Tabel 4. Kaitsekorralduslike tegevuste eelarve

Jrk	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Priori- teet	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Kokku
Sadades eurodes															
Taristu															
4.1.1.	Tähise ümberpaigaldamine	Kaitsealuste objektide tähistamine	RMK	II	X										X
Kavad, eeskirjad															
4.2.1.	Kaitsekorralduskava uuendamine ja kava tulemuslikkus hindamine	Tegevuskava	KA	I										X	X
4.2.1.	Kaitsekorralduskava vahehindamine	Tegevuskava	KA	II					X						X
4.2.2.	Kaitsekorra muutmine – looduskaitseala moodustamine ja Natura standardandmebaasi muutmine	Kaitsekorra muutmine	KA	I		X									X

RMK – Riigimetsa Majandamise Keskus
KA - Keskkonnaamet

5. KAITSEKORRALDUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE

Kaitsekorralduskava on koostatud 10 aastaks (2014-2023). Käesoleva kaitsekorralduskava täitmise analüüs tehakse 2023. aastal. Kaitsekorralduskava täitmise analüüs on ühtlasi ka aruanne selle täitmise efektiivsuse osas.

Kaitseväärtuste säilimise osas tuleb kaitsekorraldusperioodi tulemuslikkuse hindamise aluseks võtta tabelis 5 toodud näitajad.

Tabel 5. Kaitsekorralduskava tulemuslikkuse hindamise indikaatorid ja mõõtmisviisid lähtuvalt Kirbu soo hoiuala väärtustest.

Jrk	Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus
2.2.2.	Liigirikkad madalsood (7230)	Elupaiga esinduslikkus ja pindala (ha)	Elupaik on alal esindatud 1,2 ha esinduslikkusega B (esinduslik)	Elupaik on alal esindatud 1,2 ha esinduslikkusega B (esinduslik)
2.2.4.	Soostuvad- ja soo-lehtmetsad (9080*)	Elupaiga esinduslikkus ja pindala (ha)	Elupaik on alal esindatud 3,8 ha esinduslikkusega B (esinduslik) ja 2,7 ha esinduslikkusega C (keskmine)	Elupaik on alal esindatud 3,8 ha esinduslikkusega B (esinduslik) ja 2,7 ha esinduslikkusega C (keskmine)
2.2.5.	Siirdesoo- ja rabametsad (91D0*)	Elupaiga esinduslikkus ja pindala (ha)	Elupaik on alal esindatud 45 ha esinduslikkusega C (keskmine)	Elupaik on alal esindatud 45 ha esinduslikkusega C (keskmine)

KASUTATUD ALLIKAD

Arold, I., 2005. Eesti maastikud. TÜ Geograafia Instituut. Tartu Ülikooli Kirjastus. Eesti Looduse Infosüsteem (EELIS).

Eesti ohustatud liikide punane nimestik; <http://elurikkus.ut.ee/prmt.php?lang=est>. Seisuga 28.11.2012.

Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri. Vabariigi Valitsuse korraldus 05.08.2004 nr 615; <https://www.riigiteataja.ee/akt/328122010002>. Seisuga 28.10.2012.

Keskkonnaregister; <http://register.keskkonnainfo.ee>. Seisuga 28.10.2012.

Looduskaitseseadus; <https://www.riigiteataja.ee/akt/110062011005>. Seisuga 28.10.2012.

Natura 2000 standardandmebaas; <http://natura2000.eea.europa.eu/#>. Seisuga 28.10.2012.

Paal, J., 2004. Euroopas väärtustatud elupaigad Eestis. Eesti Keskkonnaministeerium.

Paal, J., Ilomets, M., Fremstad, E., Moen, A., Borset, E., Kuusemets, V., Truus, L., Leibak, E., 1999. Eesti märgalade inventeerimine 1997. a. Projekti "Eesti märgalade kaitse ja majandamise strateegia" aruanne. Eesti Loodusfoto, Tartu, 166 + xxviii lk.

LISAD

LISA 1. VÄLJAVÕTE HOIUALA MÄÄRUSEST JA LOODUSKAITSESEADUSEST

Väljavõtte hoiuala määrusest

Hoiualade kaitse alla võtmine Valga maakonnas¹

Vastu võetud 15.12.2005 nr 311
RT I 2006, 2, 4
jõustumine 08.01.2006

Määrus kehtestatakse «Looduskaitseaduse» § 10 lõike 1 alusel ning lähtudes «Looduskaitseaduse» § 11 lõikes 1 sätestatust.

§ 1. Valga maakonna kaitse alla võetavad hoiualad ja kaitse alla võtmise eesmärk

(1) Valga maakonnas võetakse kaitse alla järgmised hoiualad:

1) Aheru järve hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta I lisas nimetatud elupaigatüübi – vähe- kuni kesktoiteliste mõõdukalt kareda veega järvede (3130)² kaitse;

2) Andresjärve hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – vähe- kuni kesktoiteliste kalgiveeliste järvede (3140) kaitse ning II lisas nimetatud liigi – tiigilendlase (*Myotis dasycneme*) elupaiga kaitse;

3) Elva jõe hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – jõgede ja ojade (3260) kaitse ning II lisas nimetatud liikide – hariliku hingi (*Cobitis taenia*) ja paksukojalise jõekarbi (*Unio crassus*) elupaikade kaitse;

4) Helme jõe hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – jõgede ja ojade (3260) kaitse;

5) Kadajärve hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – looduslikult rohketoiteliste järvede (3150) kaitse;

6) Kiiviti järve hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – vähe- kuni kesktoiteliste kalgiveeliste järvede (3140) kaitse;

7) Kirbu soo hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – liigirikaste madalsoode (7230) ning siirdesoo- ja rabametsade (91D0*) kaitse;

8) Koiva-Mustjõe luha hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide – lubjavaesel mullal liigirikaste niitude (6270*) kaitse ja EÜ nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta I lisas nimetatud linnuliikide elupaikade kaitse. Liigid, kelle elupaika kaitstakse, on: siniraag (*Coracias garrulus*) ja rukkirääk (*Crex crex*);

9) Kurematsi hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide – allikate ja allikasoo (7160), liigirikaste madalsoode (7230),

soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080) kaitse ning II lisas nimetatud liigi – läikiva kurdsirbiku (*Drepanocladus vernicosus*) kasvukoha kaitse;

10) Kuritse järve hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – vähe- kuni kesktoiteliste kalgiveeliste järvede (3140) kaitse;

11) Lambahanna järve hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – vähe- kuni kesktoiteliste mõõdukalt kareda veega järvede (3130) kaitse;

12) Lasa järve hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – huumustoiteliste järvede ja järvikute (3160) kaitse;

13) Linaleojärve hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – looduslikult rohketoiteliste järvede (3150) kaitse;

14) Lubjaahujärve hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – looduslikult rohketoiteliste järvede (3150) kaitse;

15) Otepää hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide – lubjavaesel mullal liigirikaste niitude (6270*), lamminiitude (6450), liigirikaste madalsoode (7230) kaitse ning EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ II lisas nimetatud liikide, samuti EÜ nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ I lisas nimetatud linnuliikide ja I lisas nimetatud rändlinnuliikide elupaikade kaitse. Liigid, kelle elupaika kaitstakse, on: paksukojaline jõekarp (*Unio crassus*), harilik hink (*Cobitis taenia*), kanakull (*Accipiter gentilis*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), väike-konnakotkas (*Aquila pomarina*), laanepüü (*Bonasa bonasia*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), herilaseviu (*Pernis apivorus*), rukkirääk (*Crex crex*), musträhn (*Dryocopus martius*), laanerähn ehk kolmvarvas-rähn (*Picoides tridactylus*), händkakk (*Strix uralensis*);

16) Palakmäe hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide – jõgede ja ojade (3260) ning lamminiitude (6450) kaitse;

17) Pikre järve hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – looduslikult rohketoiteliste järvede (3150) kaitse;

18) Purtsi jõe hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – jõgede ja ojade (3260) kaitse ning II lisas nimetatud liikide – hariliku võldase (*Cottus gobio*) ja paksukojalise jõekarbi (*Unio crassus*) elupaikade kaitse;

19) Põhtjärve hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – vähe- kuni kesktoiteliste mõõdukalt kareda veega järvede (3130) ning II lisas nimetatud liigi – tiigilendlase (*Myotis dasycneme*) elupaiga kaitse;

20) Roksi järve hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – looduslikult rohketoiteliste järvede (3150) kaitse;

21) Sauniku oja hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – jõgede ja ojade (3260) kaitse;

22) Valli soo hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – siirde- ja õõtsiksoode (7140) kaitse;

23) Vidrike järve hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – looduslikult rohketoiteliste järvede (3150) kaitse;

24) Voki järve hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – vähe- kuni kesktoiteliste mõõdukalt kareda veega järvede (3130) kaitse;

25) Võrtsjärve hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide – looduslikult rohketoiteliste järvede (3150), jõgede ja ojade (3260),

lamminiitude (6450), soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080) kaitse ning EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ II lisas nimetatud liikide, samuti EÜ nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ I lisas nimetatud linnuliikide ja I lisas nimetatud rändlinnuliikide elupaikade kaitse. Liigid, kelle elupaika kaitstakse, on: harilik tõugjas (*Aspius aspius*), harilik hink (*Cobitis taenia*), harilik võldas (*Cottus gobio*), harilik vingerjas (*Misgurnus fossilis*), rästas-roolind (*Acrocephalus arundinaceus*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), rabahani (*Anser fabalis*), tuttvart (*Aythya fuligula*), hüüp (*Botaurus stellaris*), sõtkas (*Bucephala clangula*), mustviires (*Chlidonias niger*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), rukkirääk (*Crex crex*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), lauk (*Fulica atra*), jääkoskel (*Mergus merganser*), tutkas (*Philomachus pugnax*), täpikhuik (*Porzana porzana*), mudatilder (*Tringa glareola*);

26) Väikese Emajõe hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – jõgede ja ojade (3260) kaitse ning II lisas nimetatud liikide – hariliku tõugja (*Aspius aspius*), hariliku hingi (*Cobitis taenia*), hariliku vingerja (*Misgurnus fossilis*) ja rohe-vesihobu (*Ophiogomphus cecilia*) elupaikade kaitse;

27) Ohne jõe hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – jõgede ja ojade (3260) kaitse ning II lisas nimetatud liigi – rohe-vesihobu (*Ophiogomphus cecilia*) elupaiga kaitse;

28) Öru hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – siirde- ja õötsiksoode (7140) ning allikate ja allikasooide (7160) kaitse.

(2) Lõikes 1 nimetatud hoiualade piirid on esitatud kaartidel määruse lisas³.
§ 2. Hoiualade valitseja

Paragrahvi 1 lõikes 1 nimetatud hoiualade valitseja on Keskkonnaamet.
[RT I 2009, 7, 48 - jõust. 01.02.2009]

¹ EÜ nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50; C 241, 29.08.1994, lk 175; L 305, 8.11.1997, lk 42–65; L 236, 23.09.2003 lk 667–702; L 284, 31.10.2003, lk 1–53) ja EÜ nõukogu direktiiv 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (EÜT L 103, 25.04.1979, lk 1–18; L 291, 19.11.1979, lk 111; L 319, 7.11.1981, lk 3–15; L 233, 30.08.1985, lk 33–41; L 302, 15.11.1985, lk 218; L 100, 16.04.1986, lk 22–25; L 115, 8.05.1991, lk 41–55; L 164, 30.06.1994, lk 9–14; C 241, 29.08.1994, lk 175; L 223, 13.08.1997, lk 9–17; L 236, 23.09.2003, lk 667–702).

² Sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisale. Tärniga (*) on tähistatud esmatähtsad elupaigad.

³ Hoiualade piirid on märgitud määruse lisas esitatud kaardil Eesti põhikaardi (möötkava 1:10 000) alusel, kasutades Lamberti koonilist Euref EST 92 projektsiooni, kinnitatud kaitsealade välispiire ja maakatastri andmeid seisuga juuni 2004. a.

Alade kaartidega saab tutvuda Keskkonnaametis, Keskkonnaministeeriumis, keskkonnaregistris ning maainfosüsteemis (www.maaamet.ee).
[RT I 2010, 13, 70 - jõust. 01.04.2010]

Väljavõte looduskaitseadusest

§ 14. Üldised kitsendused

(1) Kaitsealal, hoiualal, püsielupaigas ja kaitstava looduse üksikobjekti kaitsevööndis ei või ilma kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekuta:

- 1) muuta katastriüksuse kõlvikute piire ega kõlviku sihtotstarvet;
- 2) koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoiminguid;
- 3) väljastada metsamajandamiskava;
- 4) [kehtetu - RT I 2007, 25, 131 - jõust. 01.04.2007]
- 5) kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut;
- 6) anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks;
- 7) anda projekteerimistingimusi;
- 8) anda ehitusluba;
- 9) rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba, ehitusluba või nõusolekut väikeehitise ehitamiseks.

[RT I 2007, 25, 131 - jõust. 01.04.2007]

(2) Kaitstava loodusobjekti valitseja ei kooskõlasta käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tegevust ja muud tegevust, mis vajab kaitse-eeskirja kohaselt kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitstava loodusobjekti kaitse eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit.

(3) Kaitstava loodusobjekti valitseja võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tegevuste ja muude tegevuste, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajavad kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekut, kooskõlastamisel kirjalikult seada tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitstava loodusobjekti kaitse eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit.

(4) Kui käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tegevusi ei esitatud kaitstava loodusobjekti valitsejale kooskõlastamiseks või tegevustes ei arvestatud käesoleva paragrahvi lõike 3 alusel seatud tingimusi, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärasust sellise tegevuse õiguspärasuse osas.

(5) Keskkonnaministeeriumil või Keskkonnaametil on keskkonnamõju hindamise järelevalvajana õigus määrata kaitstava loodusobjekti kaitseks keskkonnanõudeid, kui kavandatav tegevus võib kahjustada kaitstava loodusobjekti kaitse eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit.

[RT I 2009, 3, 15 - jõust. 01.02.2009]

§ 32. Hoiuala

(1) Hoiuala moodustatakse loodusliku loomastiku, taimestiku ja seenestiku soodsa seisundi tagamiseks, kui see ei ole tagatud muul käesoleva seadusega sätestatud viisil.

(2) Hoiualal on keelatud nende elupaikade ja kasvukohtade hävitamine ja kahjustamine, mille kaitseks hoiuala moodustati ning kaitstavate liikide oluline häirimine, samuti tegevus, mis seab ohtu elupaikade, kasvukohtade ja kaitstavate liikide soodsa seisundi.

(3) Hoiualal on metsaraie keelatud, kui see võib rikkuda kaitstava elupaiga struktuuri ja funktsioone ning ohustada elupaigale tüüpiliste liikide säilimist.

(4) Metsaseaduse kohase metsateatise menetlemisel tuleb arvestada hoiuala kehtestamise eesmärki. Hoiuala valitseja võib kohustada:

- 1) tegema kavandatavat metsaraiet kindlaks määratud ajal;
- 2) kasutama kavandatava raie korral kindlaks määratud tehnoloogiat.

(41) Kui kavandatav uuendusraie on kooskõlas käesoleva paragrahvi lõigetega 2 ja 3, on hoiualal lubatud lageraie langi suurus kuni kaks hektarit ja laius kuni 30 meetrit ning turberaie langi suurus kuni viis hektarit.

[RT I 2009, 53, 359 - jõust. 21.11.2009]

(5) Hoiualal kavandatava tegevuse mõju elupaikade ja liikide seisundile hinnatakse keskkonnamõju hindamise käigus või käesoleva seaduse §-s 33 sätestatud korras.

LISA 2. KIRBU SOO HOIUALA VÄÄRTUSTE KOONDTABEL

Väärtus	Kaitse-eesmärk	Mõjutegurid	Meetmed	Oodatavad tulemused
2.2.2. Liigirikkad madalsood (7230)	Elupaik on alal esindatud 1,2 ha esinduslikkusega B (esinduslik)	Kuivendamine	Loodusliku veerežiimi muutmise vältimine nii hoiualal kui hoiuala naabruses teda mõjutavatel juhtudel	Elupaik on alal esindatud 1,2 ha esinduslikkusega B (esinduslik)
2.2.4. Soostuvad- ja soolehtmetsad (9080*)	Elupaik on alal esindatud 3,8 ha esinduslikkusega B (esinduslik) ja 2,7 ha esinduslikkusega C (keskmine); 30. a pärast on saavutanud 3,8 ha esinduslikkuse A (väga esinduslik) ja 2,7 ha esinduslikkuse B (esinduslik)	Kuivendamine	Loodusliku veerežiimi muutmise vältimine nii hoiualal kui hoiuala naabruses teda mõjutavatel juhtudel.	Elupaik on alal esindatud 3,8 ha esinduslikkusega B (esinduslik) ja 2,7 ha esinduslikkusega C (keskmine); 30. a pärast on saavutanud 3,8 ha esinduslikkuse A (väga esinduslik) ja 2,7 ha esinduslikkuse B (esinduslik). Elupaigatüüp on lisatud hoiuala kaitse-eesmärgiks
		Metsaraie elupaigas	Elupaigas metsamajandusliku tegevuse vältimine	
		Kaitstav elupaigatüüp puudub hoiuala kaitse-eesmärkides	Kaitstava elupaigatüübi lisamine hoiuala kaitse-eesmärgiks	
2.2.5. Siirdesoo- ja rabametsad (91D0*)	Elupaik on alal esindatud 45 ha esinduslikkusega C (keskmine)	Endised kraavid on muutunud looduslikuks ja on praegu looduses raskesti eristatavad ning ei mõjuta oluliselt ala veerežiimi. Soo on võimeline ise taastuma	Loodusliku veerežiimi muutmise vältimine nii hoiualal kui hoiuala naabruses teda mõjutavatel juhtudel	Elupaik on alal esindatud 45 ha esinduslikkusega C (keskmine)

		Kuivendamine		
		Metsaraie elupaigas	Elupaigas metsamajandusliku tegevuse vältimine	

LISA 3. KIRBU SOO HOIUALA VEEREŽIIMI EKSPERTHINNANG

Koostajad: Arvo Aljaste, Marko Kohv

JŌONIS 1. KIRBU SOO ORTOFOTOL

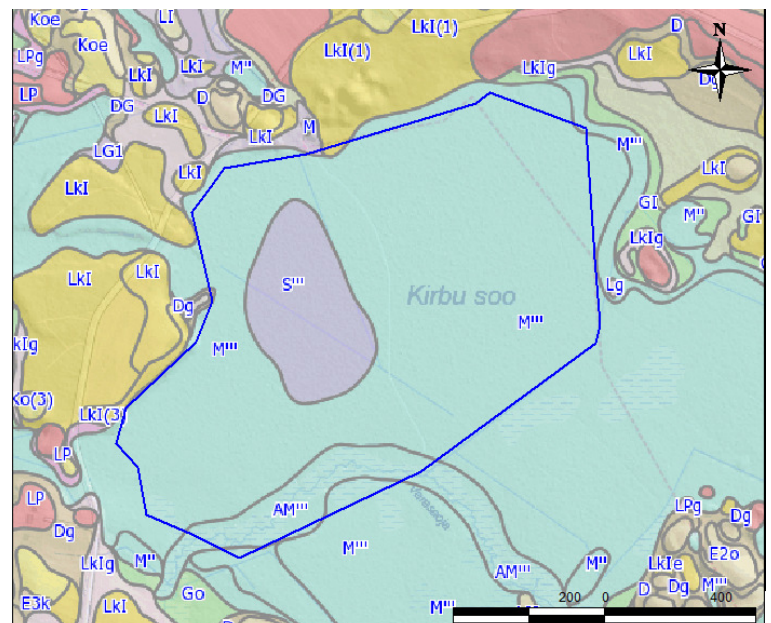
Soo kirjeldus ja kraavituse ajalugu:
Kirbu soo asetseb ũhtlasel madalikul, mis piirneb äärtest keskmiselt 1-5 meetrit kõrgemate pinnavormidega. Soo loomulik nõlvus on kirdest edelasse suunaga Vareseoja poole, mis asetseb soo lõuna- ja edelaosas. Soo kõige kõrgemad punktid on kirdes ning soo keskpaiaks on kõrgus merepinnast langenud 450 meetri kohta 1m. Vareseojale lähemale jõudes suureneb soo langus Vareseoja poole veelgi kiiremini.

Maa-ameti kodulehel kasutada oleva mullakaardi andmetel on Kirbu soo

näol tegemist valdavalt sügavatel madalsoomuldadel paikneva sooga, soo keskmes esineb ka ũhtse laiguna sügavaid siirdesoomuldi. Siirdesoomuldadel paiknevad alad on mõjutatud kahest kraavist, mis omavahel kokku jooksevad ja juhivad vett Vareseoja poole. Vareseojaga vahetult piirnevad alad on ca 50 m ulatuses kaldast sügavad lammimullad. Neid alasid mõjutavad perioodiliselt Vareseoja üleujutused ning sinna kantud setted. Soo tekke koha pealt on tegemist tõenäoliselt alaga, kus madalasse pinnavormi avanev põhjavesi tekitas pideva liigniiske olukorra ning kujunes tũüpiline põhjaveetoiteline madalsoo, mis turbakihi paksenedes on jõudnud osaliselt juba siirdesoo faasi.

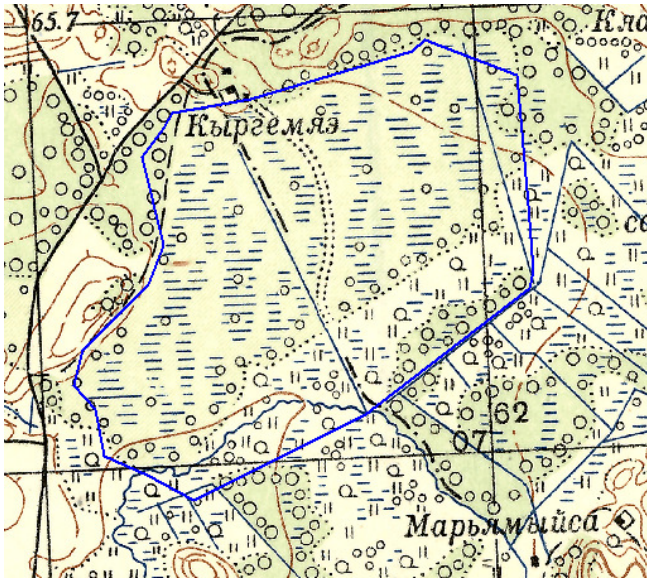
Metsaregistri andmetel on Kirbu soo metsade näol tegemist madalsoo kasvukohatũupi klassifitseeritavate metsadega. Metsaregistri põhjal on tegemist valdavalt 60. aasta vanuse puistuga, kus peapuuliikideks on mänd 70% ja kask 30% katvusega.

Vareseojale lähemale jäävad eraldised on kaasikud, mille vanuseks antakse 40 aastat. Soo lääneserv on aga metsaregistri andmetel kuivendusest mõjutatud: tegemist on jänese kapsa-kõdusoo kasvukohatũubi metsaga. Kirbu soo hoiuala asub põhiosas riigimaal.

JŌONIS 2. KIRBU SOO MULLAKAART

Ajalugu:

JONIS 3. NÕUKOGUDE LIIDU TOPOGRAAFILINE KAART AASTAST 1949, KUS NÄHA KRAAVITUS KIRBU SOOS

lõunapiiriks oleva kogujakraaviga, mis juhiv vett kirdest edelasse kuni Vareseojani. Samuti on Nõukogude Liidu topograafilisele kaardile märgitud, et sood läbib jalgrada, tõenäoliselt karjatee või siis ligipääs sooheinamaadele. Rada saab alguse Kirbu talust soo põhjaküljel asuvalt mineraalmaasaarelt ning on nii ortofotodelt kui ka looduses tuvastatav tänapäevani. Soos paiknevad kraavid ei ole osa ühestki maaparandusobjektist ega oma maaparandusobjekti koodi. Ortofotode võrdlusel (ajavahemik 1993 – 2011) võib välja tuua, et viimase 20. aasta jooksul ei ole toimunud märgatavaid muutusi hoiuala taimestik. 1949. a kaardil näidatud kraavid on 1993. a ortofotol raskesti märgatavad, kuid tuvastatavad. Hilisematel ortofotodel (2002 – 2011) on kraavid paremini näha, kuid see tuleneb tõenäoliselt paremast fotokvaliteedist. Samuti on ortofotodelt selgesti tuvastatav karjatee.

Kraavide olukord ja kuivenduse mõju taimestikule:

JONIS 4. KINNIKASVANUD KUIVENDUSKRAAV KIRBU SOOS

Verstakaardi (1902. a) ning 1938. aasta topograafilise kaardi põhjal ei olnud kuivendust kaartide koostamise ajal veel soos olemas. Sood ümbritsev teedevõrk oli sarnane praegusega ning soo ümbruses oli mitmeid talusid. 1949. a Nõukogude Liidu topograafiliselt kaardilt on näha, et sohu on läbi soo keskme rajatud kraavid, mis juhivad vett Vareseoja poole. Samuti on rajatud kraav soo idaküljele suunaga põhjast lõunasse. Praktiliselt kogu praegu näha olev kraavivõrk on rajatud seega 1938–1949 aasta vahel, 1985. aasta kaardilt leiame veel ühe lisandunud kraavi.

Rajatud kraavidest on kõige olulisemad kraavid, mis läbivad Kirbu soomassiivi keskosa ning idapiiril olev kraav. See kraav ühtib Kirbu soo hoiuala praeguseks

lõunapiiriks oleva kogujakraaviga, mis juhiv vett kirdest edelasse kuni Vareseojani. Samuti on Nõukogude Liidu topograafilisele kaardile märgitud, et sood läbib jalgrada, tõenäoliselt karjatee või siis ligipääs sooheinamaadele. Rada saab alguse Kirbu talust soo põhjaküljel asuvalt mineraalmaasaarelt ning on nii ortofotodelt kui ka looduses tuvastatav tänapäevani. Soos paiknevad kraavid ei ole osa ühestki maaparandusobjektist ega oma maaparandusobjekti koodi. Ortofotode võrdlusel (ajavahemik 1993 – 2011) võib välja tuua, et viimase 20. aasta jooksul ei ole toimunud märgatavaid muutusi hoiuala taimestik. 1949. a kaardil näidatud kraavid on 1993. a ortofotol raskesti märgatavad, kuid tuvastatavad. Hilisematel ortofotodel (2002 – 2011) on kraavid paremini näha, kuid see tuleneb tõenäoliselt paremast fotokvaliteedist. Samuti on ortofotodelt selgesti tuvastatav karjatee.

Välitööd teostati 2012. a. augustikuus Eestimaa Looduse Fondi ekspertide poolt. Välitööde käigus käidi läbi tähtsamad kraavivõrgu punktid ning inventeeriti kraavivõrgu olukorda ja toimimist, kuivenduse efektiivsust, mõju ümbritsevale taimestikule. Samuti kaardistati silmatorkavamad muutused taimestik. Hilisematel ortofotodel (2002 – 2011) on kraavid paremini näha, kuid see tuleneb tõenäoliselt paremast fotokvaliteedist. Samuti on ortofotodelt selgesti tuvastatav karjatee.

Välitööd teostati 2012. a. augustikuus Eestimaa Looduse Fondi ekspertide poolt. Välitööde käigus käidi läbi tähtsamad kraavivõrgu punktid ning inventeeriti kraavivõrgu olukorda ja toimimist, kuivenduse efektiivsust, mõju ümbritsevale taimestikule. Samuti kaardistati silmatorkavamad muutused taimestik. Hilisematel ortofotodel (2002 – 2011) on kraavid paremini näha, kuid see tuleneb tõenäoliselt paremast fotokvaliteedist. Samuti on ortofotodelt selgesti tuvastatav karjatee.

ära tähelepanuväärivad taimeliigid ning tehti fotosid kraavide ning valitseva taimkatte kohta.

JOONIS 5. KIRBU SOOMETSAKOOSLUSTE NÄIDE

Kraavide seisukord Kirbu soos on tehnilises mõttes väga halb. Kraavid on amortiseerunud ja peaaegu täielikult kinni kasvanud ning lähemas tulevikus süveneb see tendents veelgi. Looduses võib kraave üles leida vaid puuvõrades märgatava sihi tõttu. Kraavid on täis setteid, lamapuitu ning voolusängis kasvab lausaldane alusmetsataimestik, samuti esineb puittaimi. Voolavat vett kraavides ei leidu, tõenäoliselt võib voolavat vett leida vaid suurvete ajal. Soo lõunapiiril paiknev kraav, mis vett esialgselt Vareseoja on viinud, on taimestikku täis kasvanud moodustades õõtsiksoo laadse taimekoosluse. Looduses ei ole antud kraavi võimalik taimkatte järgi eristada kõrvalolevast taimestikust. Kraavi asukohta on võimalik selgeks teha vaid puu võrades nähtava sihi järgi. Kraavide amortiseeritusest kõneleb ka tendents, et kraavidel puudub tugev mõju ümbritsevale taimestikule. Tugeva kuivenduse efektiga kaasneb kraavi vahetus läheduses suurenenud puude kasv, mis ei olnud märgatav ühelgi soos paikneval kraavil.

Majandamissoovitused:

Praeguseks hetkeks on kuivendussüsteemid soos amortiseerunud ning nende kuivenduslik efekt on minimaalne. Arvatavasti pole kuivendussüsteeme kunagi rekonstrueeritud. Maaparandussüsteemide amortisatsiooniajaks peeneteralistes setetes paiknevatel süsteemidel loetakse 25 aastat, kuivendusliku mõju ümbritsevale taimkattele kaotavad nad tavaliselt 40-50 aasta möödumisel viimasest rekonstrueerimisest. Kõik Kirbu soos paiknenud kuivenduskraavid on setteid täis, kraavides kasvab ulatuslik taimestik ning seetõttu on vesi kraavides seisev.

Soo seisundi säilitamiseks ja parendamiseks ei ole vajalik kraavide täiendav sulgemine. Kraavid on praeguseks niivõrd täis kasvanud, et kraavide sulgemine mingit olulist lisaefekti veetaseme tõusu näol ei annaks. Soo on võimeline omal käel taastuma. Vareseoja süvendamist, õgvendamist jms mitte lubada, sest oja on siiani säilinud looduslikult ning omaette väärtus.

Kirbu soo hoiualast lõunasse jääva Vareseoja kaldakooslused (mõeldud on hoiuala piiridest välja jäävaid koosluseid hoiualast kagus) moodustavad terviku Kirbu soo hoiuala sookooslustega, sest Kirbu soost valgub vesi Vareseoja poole.